

УДК 130.2(045)

О. І. Кравченко

КУЛЬТУРНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ МІСТА В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ КОРОНАВІРУСУ COVID-19

Національний авіаційний університет

Анотація. У статті досліджуються зміни в культурі міста, його інфраструктурі та способі життя міських жителів. Показано, як віртуальний світ змінює традиційний устрій життя та побут людства і все більше й більше його захоплює. Підкреслено, що завдяки епідеміям, які періодично відбувалися у світі, міста почали змінювати свою архітектуру для того, щоб зменшити поширення вірусів. Це, в свою чергу, призводить до покращення життя міських жителів. Встановлено, що пандемія – це не останній глобальний шок для всього світу і світ уже не буде таким, як раніше.

Ключові слова: культура міста, пандемія, COVID-19, коронавірус, трансформація міста, соціальні зв'язки, віртуальний світ, комунікативний простір.

Вступ

Дивлячись глибоко в історію, ми бачимо, що є багато прикладів трансформацій, які під час епідемії змінюють міста. Наприклад, сучасна європейська система каналізації та водопостачання виникла в середині IX століття. Це було відповіддю урядів на спалахи холери.

Теперішня пандемія коронавірусу COVID-19 показала, що міста опинилися в центрі епідемії. На них приходится приблизно 90% всіх зареєстрованих випадків захворюваності. В більшості випадків це пов'язано не тільки з високою густиною населеності, але й з особливостями організації міського життя. Генеральний секретар ООН заявив: «Основна тяжкість кризи прийшла на міста. В багатьох із них перевантажені системи охорони здоров'я, немає адекватних служб водопостачання і санітарії, а також є багато інших проблем» (Новости ООН, 2021). Пандемія продемонструвала неготовність існуючої інфраструктури найбільших світових мегаполісів до подібних катаклізмів.

Коронавірус наніс настільки серйозний удар по способу життя в мегаполісах, що вже зараз стало зрозумілим: у докризовому режимі міста вже не зможуть існувати, вони будуть намагатися реагувати на епідеміологічну загрозу, робити життя для своїх мешканців захищеним від повторних сплесків COVID-19 або нових, поки ще невідомих, вірусних загроз.

Настання глобальної проблеми у новому десятилітті, а саме світової пандемії COVID-19, призвело до того, що більшість установ, що надають послуги, у тому числі культурні, були змушені закритися на невизначений термін, щоб уникнути швидкого поширення вірусу. За обставин, що склалися, більшість організацій були змушені виводити свої послуги в онлайн формат у прискореному темпі. Робилося це для того, щоб не втратити споживача, забезпечити стійкий інтерес, зайнятість співробітників. Отже, пандемія стала не лише загрозою, а й виступила у ролі каталізатора, що спонукав установи надавати онлайн-послуги. Можливо, без такого значного впливу зовнішніх умов процес переходу в цифрове середовище зайняв би набагато більше часу. З огляду на це, актуальними стали дослідження, присвячені новим формам взаємодії установ зі своїми споживачами через цифрові технології, цифрове середовище.

Мета роботи полягає в культурно-філософському дослідженні трансформації міста та особливостей впливу пандемії на культурні процеси.

Методологія дослідження

У статті використано культурно-філософський аналіз, принцип історизму та соціокультурний підхід.

Результати

У зв'язку з розповсюдженням коронавірусної інфекції організації культури стали розглядати можливість використання альтернативних цифрових майданчиків, онлайн-екскурсій, впроваджувати технології віртуальної реальності. Якщо раніше технології були нішевим продуктом, то в умовах соціального дистанціювання до відновлення діяльності у віртуальному форматі вдалися навіть дуже відомі організації. Онлайн-трансляції виступів проходили в Метрополітен-опері та Клівленд балеті. Ярмарок мистецтва Art Basel є однією з найпрестижніших та відомих в світі і кожен рік об'єднує на своїх заходах більше 230 галерей з усього світу. В умовах пандемії Art Basel запустила онлайн-галерею, яка стала настільки популярною, що сайт був тимчасово недоступним через велику кількість відвідувачів. Завдяки віртуальному майданчику деякі галереї змогли організувати експозиції, для яких раніше не знаходилося місця в залах галерей.

Багато музеїв зі всього світу зуміли впровадити онлайн-рішення для забезпечення доступу відвідувачів. Порівняно з попередніми роками без пандемії онлайн-відвідування збільшилося на 40%. Також збільшилася кількість віртуальних турів, сповіщень у соціальних мережах та інших форм взаємозв'язку з користувачами (Museums, 2021). Подібний прогрес у використанні технологій зможе призвести до відмови проведення міжнародних ярмарок та різноманітних заходів у зв'язку з необхідністю зменшення негативного впливу на довколишнє середовище, яке викликане, наприклад, багаточисельними перельотами учасників та організаторів. Зважаючи на цей аспект, віртуальні технології мають шанс закріпитися на практиці проведення культурних заходів у подальшому.

Технічні рішення дозволяють знайомитися не тільки з окремими експонатами, а й давати уявлення про самі приміщення, об'єкти архітектури, природні пам'ятки, що теж традиційно представляє окрему цінність для відвідувачів. Завдяки впровадженню таких технологій пандемія дозволила людям доторкнутися до світових культурних об'єктів, які раніше були недоступними для них із фінансових міркувань або

через фізичні обмеження. В цьому вбачається взаємна користь як для глядача, який має можливості задовольнити культурні потреби та впоратися з наслідками самоізоляції, так і для технічних компаній, які отримали новий імпульс для розвитку і самовдосконалення на фоні різкого зростання попиту.

Захворювання не вперше залишають слід в історії змін в архітектурі. Як ми вже зазначали, епідемія холери свого часу змусила людей зробити водопровід та каналізацію у XIX столітті. На початку XX століття у світі набрав обертів туберкульоз, який став причиною створення новобудов із кращою ізоляцією, розташуванням, хорошою системою провітрювання та великим доступом до сонячного світла.

Зважаючи на нинішні реалії життя, наші будинки та квартири перетворюються на міні-офіси, місця для занять спортом, учбові класи, а це означає, що спеціалісти у сфері будівництва та дизайну будуть докладати всіх зусиль для вдосконалення цих робочих зон та адаптувати їх до сучасних реалій.

Страх перед скупченням людей, соціальна дистанція, обмеження у пересуванні, карантин у зв'язку з пандемією коронавірусу змінюють не тільки наше відношення до міста, а й його дизайн. Спочатку з'явилися розмітки на підлозі й перегородки в супермаркетах та інших громадських місцях. На входах у парки та на вулицях з'явилися бар'єри, а балкони офісних приміщень стали центрами соціальної активності. Дякує цих змін, починаючи від вибору будівельних матеріалів і закінчуючи організацією міського трафіку, закладають основу пост-коронавірусних міст.

Інфраструктура міст теж змінюється на фоні епідемії. Як наслідок, – це влаштування велосипедних доріжок для пересування містом, не зважаючи на громадський транспорт. Велосипед – це найдешевша та найефективніша альтернатива. І для того, щоб зробити велосипедні маршрути доступними, не потрібно змінювати морфологію міста (Euronews, 2021). До велосипедів додаються ще й електросамокати, які під час пандемії заповнили міста. Використання екологічного транспорту та зменшення іншого транспорту під час карантину вже показало свою ефективність у сфері забруднення навколишнього середовища. Багато ЗМІ пишуть, що природа почала відновлюватися, а у великих мегаполісах зменшився рівень забруднення повітря.

COVID-19 радикально змінив наратив міст. Міграційні потоки між сільськими та міськими районами помінялися місцями, що призвело до відтоку населення з міст. Цінність близькості місця проживання до місця роботи через введення карантинних обмежень йде на спад. Оскільки більшість співробітників переходять на формат віддаленої роботи, вони переглядають свою залежність від забудованих мегаполісів, де вартість життя часто є занадто високою.

У мешканців міст з'являється можливість переселитися у передмістя та невеликі міста, де створюються нові культурні центри, локальні підприємства, що сприяє розширенню спільнот і соціальних зв'язків. Пандемія ставить фундаментальний виклик стратегії управління урбанізацією (Українська правда, 2021).

У наш час пандемія спричинила низку змін в комунікативному просторі. Прискорюється розвиток «розумних міст». Наприклад:

- у Південній Кореї один із найнижчих показників захворюваності завдяки тому, що влада отримала право збирати дані із смартфонів і кредитних карток з метою встановлення індивідуального профілю руху хворих. І кожен може дізнатися, чи не контактував він з інфікованою особою (Українська правда, 2021);

- були створені мобільні додатки, які дозволяють зв'язуватися з лікарями для самодіагностики; запущені додатки, які на основі зібраних даних надають інформацію про поширення хвороби;

- для дистанційного навчання та для ділових зустрічей застосовуються нові програми, в яких можливо проводити онлайн лекції, семінари, переговори, конференції, форуми тощо.

Міста – це епіцентри розповсюдження хвороб, які найбільше постраждали від коронавірусу. Тому вони поступово починають підлаштовуватися до нових реалій, впроваджують інновації, створюють та експериментують на цьому шляху. Громадські місця завжди були найбільш багатолюдними, але пандемія внесла свої корективи та навчила людей, що спільне їхнє використання є можливим лише за дотримання жорстких умов соціального дистанціювання. Оскільки ці норми особистого простору продовжують розвиватися з кожним днем, громадські місця стають більш гнучкими з точки зору фізичної взаємодії. Починають виникати буферні зони для того, щоб забезпечити дистанцію між людьми. Наприклад, у Вені відкрили простір, в основу розмежування якого лягли сади французького бароко та японські сади дзен (Property Times, 2021).

Епідемія звела нанівець усі види рекреаційної активності містян за межами особистого житла. При зачинених музеях, кінотеатрах, барах і ресторанах парки, в яких жителі мегаполісів проводили не дуже багато часу, на даний час вважаються найбільш оптимальним місцем для проведення дозвілля – це і можливість для фізичної активності, і зустрічі з друзями та колегами можна провести.

Обговорення

Можна припустити, що впровадження цифрових технологій формується за острівною ознакою, тобто основне їхнє зосередження – великі міста. Не кожна людина, яка проживає в сільській місцевості, має такі самі можливості щодо підключення Інтернету, як городяни. Якщо у міських умовах провайдери у багатоповерхових будинках прокладають мережі, надаючи можливість мати високошвидкісний інтернет, то у селі такої послуги немає. Сільським жителям доводиться задовольнятися більш дорогими способами здійснення Інтернет-зв'язку з меншими можливостями (швидкістю та лімітним підключенням). Це зв'язок через мобільних операторів (GPRS/EDGE/CDMA). Все це впливає на вибір та якість споживаних послуг (Шабунова, 2020: 9-17).

І хоча сфера культури змінюється, цифровізація йде швидкими темпами, а потім зростає і доступ домогосподарств до всесвітньої мережі, проте більшої виразності ці процеси набувають у містах, де є більш розвинена інфраструктура, більш розвинені необхідні компетенції у населення. Тим не менше, незважаючи на комплекс обмежувальних факторів, сільське населення не залишається

осторонь, а лише дещо поступається міському. Тому більшість населення загалом готова до споживання цифрових послуг, у тому числі культурних. Більше того, саме цей формат споживання може виявитися єдиним доступним для низки віддалених територій, які не мають окремих елементів культурної інфраструктури. Цифровий розвиток може стерти кордони та знизити різні аспекти нерівності, які стали звичними для міст.

Можна говорити, що галузь культури переживає у період пандемії певну кризу. З одного боку, це - початок чогось нового. Театри діляться відеозаписами та транслюють спектаклі без глядачів, зате на гігантську онлайн-аудиторію. Незалежні художники вигадують інстаграм-вистави, акції, скайп-воркшопи. Пропозиції про безкоштовні підписки та пробні періоди на різні аудіо-відеоплатформи оточують населення з усіх боків. З іншого – люди, які звикли до вільного пересування, виявилися замкненими у своїх квартирах, скасувалися різні спортивні змагання, концерти, прем'єри фільмів, фестивалі та інші настільки улюблені та звичні розваги. В установах культури спостерігаються величезні дефіцити бюджетів, актори беруть відпустки власним коштом, недержавним майданчикам немає чим платити оренду.

Вже зараз можна говорити про те, що після зняття всіх обмежень розпочнеться жорстка конкуренція серед культурних установ (Суриков, 2020: 60). Через значну кількість відкладених прем'єр ключові події накладатимуться одна на одну, що, у свою чергу, призведе до культурного піднесення, а значення культурної програми офлайн значно зросте. Тому трансформації, що відбуваються в умовах пандемії, вимагають додаткових досліджень змін попиту та пропозиції у сфері споживання культурних цінностей.

Висновки

Підсумовуючи викладене, можемо зробити висновки, що пандемія розширила комунікативний простір міста за допомогою цифрових технологій, культура міста стала віртуальною. В свою чергу, відбуваються зміни і в інфраструктурі, а саме:

1. Різко зріс попит на замиське життя через віддалену роботу.

2. Збільшився попит на таунхауси і помешкання з просторими балконами.

3. Зменшився попит на офісні площі, зріс – на складські приміщення.

4. Збільшилася кількість велосипедистів та людей, які переміщуються на альтернативних засобах.

Завдяки пандемії у культурному середовищі з'явилися багато можливостей:

1. Збільшення аудиторії. Онлайн-формати дозволили значній кількості людей побачити культурні

програми, які у звичайному житті для багатьох були недоступними з тієї чи іншої причини (місцезнаходження, матеріальні труднощі, відсутність вільного часу, проблеми зі здоров'ям, соціофобія і т. д.).

2. Творчий підйом. Поки вчені борються з поширенням коронавірусу та займаються пошуком вакцини, для діячів культури це є часом творчого піднесення. Вірус COVID-19 став певним каталізатором. Про нього вже встигли зняти кілька фільмів та серіалів; випустити музичні композиції, мюзикли; створити картини та різні фотопроекти. Усе це відобразить своєрідний зріз нинішньої епохи в майбутньому.

3. Досвід. В умовах пандемії установи культури набули неоціненного досвіду роботи онлайн; багато організацій зі сфери культури та дозвілля здійснили значний «цифровий стрибок».

Тому трансформації, що відбуваються в умовах пандемії, вимагають додаткових філософських досліджень змін попиту та пропозиції у сфері споживання культурних цінностей.

Список літератури:

1. ICOM. International Council of Museum. Report. Museums, museum professionals and COVID-19. <https://icom.museum/wp-content/uploads/2020/05/Report-Museums-and-COVID-19.pdf>

2. Euronews, 2021 <https://ru.euronews.com/2020/05/05/cities-after-coronavirus-ru>

3. Українська правда, 2021 <https://www.epravda.com.ua/rus/publications/2020/05/26/660821/>

4. Новости ООН, 2021, <https://news.un.org/ru/story/2020/07/1382751>

5. Property Times, 2021 https://propertytimes.com.ua/trends/postkovidnaya_arhitektura

6. Сидельникова М. Картины с экрана никогда не заменят настоящих картин. Коммерсантъ. – 2020. – № 72. – С. 8

7. Суриков В. Кинотеатры: как выйти из «долины смерти». Эксперт. – 2020. – № 30. – С. 60.

8. Шабунова А. А. Поселенческий аспект цифрового неравенства в современной России / А. А. Шабунова, М. А. Груздева, О. Н. Калачикова // Проблемы развития территории. – 2020. – С. 7-19. DOI: 10.15838/ptd.2020.4.108.1

References

1. ICOM. International Council of Museum. Report. Museums, museum professionals and COVID-19. <https://icom.museum/wp-content/uploads/2020/05/Report-Museums-and-COVID-19.pdf>

2. Euronews, 2021 <https://ru.euronews.com/2020/05/05/cities-after-coronavirus-ru>

3. Ukrainian Truth, 2021 <https://www.epravda.com.ua/rus/publications/2020/05/26/660821/>

4. UN News, 2021, <https://news.un.org/ru/story/2020/07/1382751>

5. Property Times, 2021 https://propertytimes.com.ua/trends/postkovidnaya_arhitektura

6. Sydelnykova M. Kartyny z ekranu bud'koly zaminyat' real'nykh kartyn. Kommersant. 2020. № 72. S. 8

7. Surikov V. Kinoteatry: yak vyty iz «dolyny smerti». Ekspert. 2020. № 30. S. 60.

8. Shabunova A.A., Hruzdyeva M.A., Kalachikova O.M. Poselens'kyi aspekt tsyfrovoyi nerivnosti u Rosiyi. Problemy rozvytku. 2020; 4 (108): 7-19. DOI: 10.15838/ptd.2020.4.108.1

О. И. Кравченко

КУЛЬТУРНЫЕ ТРАНСФОРМАЦИИ ГОРОДА В УСЛОВИЯХ ПАНДЕМИИ КОРОНАВИРУСА COVID-19

Аннотация. В статье изучаются изменения в культуре города, его инфраструктуре и образе жизни городских жителей. Показано, как виртуальный мир изменяет традиционный строй жизни и быт человечества и все больше и больше его увлекает. Подчеркнуто, что благодаря периодически происходившим в мире эпидемиям, города начали менять свою архитектуру для того, чтобы уменьшить распространение вирусов. Это, в свою очередь, приводит к улучшению жизни городских жителей. Установлено, что пандемия – это не последний глобальный шок для всего мира и мир уже не будет прежним.

Ключевые слова: культура города, пандемия, COVID-19, коронавирус, трансформация города, социальные связи, виртуальный мир, коммуникативное пространство.